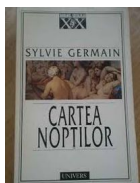

CARTE: „Cartea nopților” de Sylvie Germain

Scris de Horia Picu

Duminică, 20 Septembrie 2015 10:05 -

O cronică a unei familii (Péniel), cu destine tragice, cu vieți curmate brusc sau trăite într-un mediu în care suferința este nelipsită, acceptată și așteptată de fiecare membru al familiei pentru că, nu-i așa, „obișnuința este a doua natură”... Cronică începe cu reprezentanții familiei care își trăiesc existența pe un vas de apă dulce, numit așa cum trăiau: „În voia Domnului”. Pe vas, „Nu cunoșteau alți oameni decât pe cei întâlniți la ecluze și la gările fluviale; nu schimbau cu ei decât cuvinte simple, tocite de folosire și de necesitate. Cuvinte făurite pe măsura apei, a șlepurilor, a cărbunelui, a vântului și a vieții lor.”

Sylvie Germain construiește admirabil frazele, care se lasă uneori greu de descifrat în sensurile lor cele mai profunde. Un exemplu:

„Nu știau despre oameni decât atât cât cunoșteau despre ei înșiși – fragmentele aspre ajunse la lumină dintr-un chip și un trup clădite, în plan opus, din umbre de nepătruns.”

Viața – cu trăsătură definitorie suferința și moartea sunt prezente permanent în familie. Vitalie Péniel a născut cel de-al șaptelea copil, pe Théodore Faustin. Bărbatul ei o privește.

„Abia recunosc acest chip. Părea să se fi detașat de el însuși, înălțat sub un asalt de lumină uscat din străfundurile trupului ei și topit într-un surâs mai vag și mai palid decât un clar de lună. Apoi își luă fiul în brațe; micul trup gol era nemaipomenit de greu. Greutatea lumii și a binecuvântării.”

Naștere urmată de moarte. Totul se înfăptuiește aproape instantaneu. Nu-i timp de bucurie, nu-i timp nici de jeluire... Viața merge mai departe! Vitalie

„alunecă încet în memoria ei adormitoare și mâna îi căzu moale înainte să fi terminat de făcut un ultim semn al crucii pe fruntea copilului”

Spuneam de frazele admirabil construite ale autoarei. Exemple sunt multe. La fel de multe ca momentele dramatice din viața unei familii care învață din generație în generație ce înseamnă suferința. Tatăl lui Théodore Faustin a murit curând după venirea sa pe lume. Pe tânăr îl impresionează ochii întredeschiși ai defunctului său tată:

„Perspectiva pe care o lăsa să se întrevadă această dungă subțire de privire, se avânta la infinit în nevăzut și în nepătruns.”

Suferința e, în cazul încercatei familii Péniel, condiția necesară pentru filosofie. Théodore Faustin se întreabă:

„Acolo era oare locul lui Dumnezeu, în aceste chinuri de blândețe, de tăcere și de absență?”

Există și dragoste în romanul acesta. Scriitoarea are stilul ei, aparte și spectaculos, de a descrie un bărbat îndrăgostit, așa cum i s-a întâmplat și lui Théodore Faustin, care

„se lăsase surprins, apoi răpit, apoi chinuit până la deliciu și până la durere de imaginea fetei. Această imagine se gravase atât de adânc în el, încât o purta chiar înăuntrul privirii, și nu putea închide sau deschide ochii fără să o vadă în transparența tuturor lucrurilor și chiar a nopții. Această imagine se topise în carnea lui, și în fiecare noapte își simțea pielea arzând și tot trupul înnebunind de o dorință de neînvins.”

Tânărul îndrăgostit își privește viitoarea soție în ochi. Noémie surâde, iar

„el își uită pe loc chinurile, regăsindu-și în același timp puterea de bărbat și fericirea copilăriei.”

În romanul „Cartea nopților” sunt prea multe personaje, cu nume cât se poate de pompoase, dar, trebuie să o recunosc, păstrând sonoritatea numelor francezești. Relațiile de rudenie care apar sunt greu de reținut și nici nu cred că au importanță. Ceea ce rămâne, e stilul autoarei, deosebit, cu parfum de metafore și descrieri de sentimente, unice.

O lume plină de superstiții și de fantasme, descrisă cu multe amănunte de Sylvie Germain.

„Când era strigat, Théodore –Faustin nu-și mai auzea numele ca pe un sunet obișnuit, ci ca pe un cuvânt terifiant, căci i se părea de fiecare dată că era denunțat morții.”

Răspundea foarte repede când cineva îl chema, pentru a împiedica moartea să afle de existența lui. Moartea vine destul de des în roman, în mod natural, de boală sau de bătrânețe,

sau în urma războaielor.

„Bătălia în jurul lui era în toi, puțurile erau pline de noroi sau de cadavre, iar râul se afla în spatele liniei inamice.”

După război și după rănilor suferite, mutilat aproape, soldatul

„vorbea mai ales cu violență, aruncându-și cioturile de frază în capul celorlalți ca pe niște pumni de pietricele [...] Mergând spre casă, nu simțea nici bucurie, nici grabă. Nu-i păsa, întârzierea lui era iremediabilă. Pentru el era de-acum, și pentru totdeauna, prea târziu.”

O carte plină de durități... Théodore –Faustin, rămas mutilat pe viața în urma războiului (a unui război, nu contează care), taie două degete ale fiului său Victor-Flandrin, singura rezolvare pentru ca micul său băiat să nu fie luat la război când va fi mare.

„Atunci când îi tăiasse fiului său cele două degete, îi retezase totodată fără putință de întoarcere, dragostea și încrederea în el.”

Familia lui Théodore –Faustin se mută de pe vas pe malul apei. Acum

„erau locuitorii malului, oameni fără rădăcini pe pământul unde se mișcau cu stângăcie.[...] Erau oameni de la marginea pământului și a apelor, de la marginea tuturor lucrurilor, și trăiau ca și cum ar fi fost la capătul lumii.”

Sărăcie, grija zilei care va urma, căutare permanentă a lucrului necesar supraviețuirii.

„Lui Victor-Flandrin vocea femeii i se păru la fel de rotundă ca și chipul ei; avea impresia că vorbele pe care le rostea se rostogoleau prin aer ca niște cocoloașe mari de pâine proaspătă[...].”

Altă generație, din nou război...

„În trenul care-i ducea pe front își uită totuși visele și imaginile, într-atât realitatea pe care o descopereau le depășea imaginația și le-o tulbura.[...] pământul și carnea se confundau într-o unică materie, noroiul.”

Sylvie Germain scrie admirabil despre momentul creației lumii, al tuturor lucrurilor și al numelor pe care le poartă. Este, poate cea mai frumoasă parte a întregului roman.

„Dumnezeu a creat lumea și toate lucrurile , dar nu le-a dat niciun nume Din delicatețe, a păstrat tăcerea și și-a lăsat Creația să strălucească în lumina foarte pură și nudă a simplei sale prezențe.[...] numele umbriră lucrurile cu o cătușă de lut, în care începuse deja să se întipărească jocul asemănărilor și al unor confuze diferențe.”

Cronica unei familii pe mai multe generații, cu războaie și cu multă suferință, cu distrugeri atât de mari, încât un alt Péniel

„nu putea să se întoarcă în casă, căci nu mai exista nicio casă. Nu mai exista decât afară.”

Viața își vede mai departe de mersul ei. Se naște încă un copil din neamul Péniel, Charles-Victor,

„copilul de după război.Copilul de după toate războaiele. Acela în care se închidea Cartea Nopților, Cartea Numelor și a Strigătelor.”

Din păcate, nu va fi nici ultimul strigăt al suferinței războiului, repetabil și implacabil. Ultimul născut al familiei Péniel

„era la rândul lui menit să lupte în noapte. La mijlocul de noapte al Nopții.”

Explicația (dacă trebuie găsită o explicație) faptului că romanul se numește „Cartea nopților” apare în mod clar. Pentru Sylvie Germain noaptea e momentul marilor incertitudini, al întâmplărilor negative, al morții și al frigului. Despre un personaj al romanului, autoarea spune:

„Mergea neștiind măcar împotriva cărui frig lupta astfel-al nopții sau al morții”